

ПІКІР-ҚАЙЫРЫМ

IQAA тақырыптық талдауына

«2022–2025 жылдарға арналған VEG есептерінен анықталған жоғары білім беру ұйымдарындағы үздік тәжірибелер және жетілдіру бағыттары»

IQAA-ның «2022–2025 жылдарға арналған Сыртқы бағалау тобының (VEG) есептерінен анықталған жоғары оқу орындарындағы үздік тәжірибелер мен жетілдіру салалары» тақырыптық талдауы институттық аккредитациялау нәтижелерінің мазмұнды қорытындысын ұсынады және Қазақстан Республикасындағы жоғары білім беру жүйесін одан әрі дамытуда елеулі практикалық құндылыққа ие. Бұл құжаттың маңыздылығы сыртқы бағалау нәтижелерін жеке сарапшы есептерінен анағұрлым жан-жақты аналитикалық бейнеге айналдыруда, бұл жоғары білім беру ұйымдарының күшті жақтарын, қайталанатын тәуекел аймақтарын және жүйелі назар аударуды қажет ететін салаларды түсінуге мүмкіндік береді.

Тарылған шолулардан айырмашылығы, бұл талдау кең институционалдық контексті қамтиды. Ол университеттерді тек білім беру бағдарламаларын жүзеге асыратын ұйымдар ретінде ғана емес, сонымен бірге сапа стратегиялық басқаруға, адам ресурстарының әлеуетіне, инфрақұрылымға, цифрландыруға, ғылыми-зерттеу қызметіне, студенттерге қолдау көрсетуге, жұмыс берушілермен өзара әрекеттесуге және шешім қабылдау мәдениетіне тәуелді болатын күрделі академиялық жүйелер ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Дәл осы жан-жақты көзқарас талдауды сапаны қамтамасыз ету бөлімшелері үшін ғана емес, сонымен қатар академиялық басқару органдары, факультет басшылары және университеттердегі коллегиялық басқару органдары үшін де пайдалы етеді.

Үздік тәжірибелерді жүйелеу ерекше аналитикалық құндылыққа ие. Құжатта ең алдымен студенттерге бағытталған оқу және студенттерді қолдау тәжірибелеріне ерекше назар аударылған. Бұл қазақстандық жоғары білім беру ұйымдарында студент тек білім беру қызметтерінің алушысы ретінде ғана емес, сонымен қатар академиялық, ғылыми-зерттеу, әлеуметтік және әкімшілік ортада белсенді қатысушы ретінде де қарастырылатынын көрсетеді. Студенттерге қызмет көрсету орталықтары, жеке оқу жолдарын қолдау және студенттердің академиялық байқауларға, кәсіпкерлік жобаларға және басқару органдарына қатысуы университет ортасының ашық әрі ынтымақтастыққа негізделген моделін дамытуға бағытталғанын көрсетеді.

Оқу-тәрбие үдерісін практикалық бағыттауға және жұмыс берушілердің қатысуына арналған бөлім де бірдей маңызды. Сыртқы сарапшы топтар салалық кеңестердің, кәсіпорындардағы кафедра бөлімшелерінің, бірлескен білім беру бастамаларының, шеберлік сыныптарының, дөңгелек үстел талқылауларының және кәсіби қауымдастықпен өзара әрекеттесудің басқа да формаларының бар екенін атап көрсетеді. Бұл тәжірибелер ерекше маңызды, себебі заманауи жоғары білімнің сапасын тек оқу жоспарлары мен пәндердің болуына қарап бағалауға болмайды. Оны білім беру бағдарламаларының нақты кәсіби міндеттерге, еңбек нарығының талаптарына және түлектердің жұмыспен қамтылу мүмкіндіктеріне қаншалықты байланысты екенімен дәлелдеу қажет.

Сонымен қатар цифрландыру, ақпараттық басқару және білім беру инфрақұрылымын дамыту оң тәжірибелер қатарында атап өтілді. Электрондық жүйелердің, LMS платформаларының, цифрлық қызметтердің, заманауи зертханалардың, білім беру және ғылыми-зерттеу орталықтарының және арнайы кеңістіктердің болуы білім беру ортасының сапаның негізгі факторларының біріне айналып келе жатқанын көрсетеді. Бұл жоғары білім беру ұйымдары үшін аса маңызды, себебі инфрақұрылымды дамыту жобаларға негізделген оқыту, студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстары, практикалық дайындық және инновациялық оқыту әдістерін енгізу мүмкіндіктеріне тікелей әсер етеді.

Талдаудың басты артықшылығы – теңгерімді тәсілі: табысты мысалдармен қатар университеттердің дамытуы тиіс салаларды да көрсетеді. Ең ауқымды ұсыныстар ғылыми-зерттеу қызметіне және оны оқу үдерісіне интеграциялауға қатысты. Бұл басымдық орынды, себебі заманауи университет тек оқытумен шектеле алмайды. Оқу бағдарламаларының сапасы негізінен академиялық құрамның ғылыми-зерттеу белсенділігіне, студенттердің ғылыми-зерттеу жобаларына қатысуына, ғылыми мектептердің болуына, басылымдардың көлеміне, гранттық қаржыландыру іс-шараларына және университеттің білімді қоғам мен экономика үшін практикалық шешімдерге айналдыру қабілетіне байланысты.

Адам ресурстары, материалдық-техникалық инфрақұрылым, оқыту, бағалау және сапаны бақылау жөніндегі ұсыныстарға ерекше назар аудару қажет. Бұл салалар жоғары білім беру ұйымдарының дамуындағы ең маңызды аспектілерді көрсетеді. Мықты стратегия мен жеке табысты тәжірибелерге қарамастан, оқыту персоналымен жүйелі жұмыс істеу, ресурстарды үнемі жаңарту, оқу нәтижелерін бағалаудың ашық механизмдері, деректерді талдау және объективті ақпаратқа негізделген шешім қабылдау болмаса, тұрақты сапаны қамтамасыз ету мүмкін емес. Осы тұрғыдан алғанда, VEG талдауы университет дамуының жекелеген кемшіліктерін емес, өзара байланысты элементтерін анықтауға көмектеседі.

Құжаттың практикалық маңызы университеттердің ішкі өзін-өзі бағалауының эталоны ретінде қолданылуында. Университеттер өз процестерін анықталған үздік тәжірибелер мен ұсыныстармен салыстыра отырып, жетілдірудің басым бағыттарын анықтай алады, оқу бағдарламаларын дамыту жоспарларын қайта қарап, ішкі мониторинг механизмдерін нығайтып, анағұрлым мазмұнды түзету шараларын әзірлей алады. Бұл талдау сондай-ақ білім беру және ғылыми-зерттеу қызметтерін дамытуға жауапты академиялық кеңестердің, сапа комитеттерінің, кафедралардың және жобалық топтардың отырыстарында талқылау үшін пайдалы материал бола алады.

Бұл тақырыптық талдаудың басты артықшылығы – оның практикалық сипаты. Ол ресми есеп сияқты оқылмайды, керісінше жоғары оқу орындарында қазірдің өзінде жұмыс істеп тұрған тәжірибелер мен шешілмеген мәселелерді айқындайды. Бұл тәсіл университеттер арасында үздік тәжірибелерді бөлісуді жеңілдетіп, білім сапасы жөніндегі кәсіби диалогты қолдайды. Бұл жоғары білім жүйесі үшін аса маңызды, себебі сыртқы бағалау тек стандарттарға сәйкестікті анықтаумен шектелмей, дамуды, тәжірибе алмасуды және институционалдық үйренуді ынталандыруы тиіс.

Мұндай талдамалық материалдарды одан әрі нығайту үшін салыстырмалы бөлікті кеңейту қажет. Алдағы нөмірлерде жылдар бойы өзгерістер динамикасын, жоғары білім беру ұйымдарының түрлері арасындағы айырмашылықтарды, Сыртқы бағалау тобының ұсыныстарын сәтті іске асыру мысалдарын, сондай-ақ енгізілген жақсартулардың оқу, ғылыми-зерттеу және әкімшілік қызметтердің сапасына әсерін бағалауға мүмкіндік беретін нақты көрсеткіштерді көрсету пайдалы болар еді. Сыртқы бағалау ұсыныстары нақты институционалдық өзгерістерге айналған жоғары оқу орындарының қысқаша кейс-зерттеулерін қосу қосымша құндылық әкелуі мүмкін.

Жалпы алғанда, IQAA-ның «2022–2025 жылдарға арналған Сыртқы бағалау тобының есептерінен жоғары оқу орындарындағы оң тәжірибелер мен жетілдіру салалары» атты тақырыптық талдауы уақытылы, мазмұнды және практикалық тұрғыдан пайдалы құжат болып табылады. Оның маңызы жоғары білім беру ұйымдарындағы институционалдық даму жағдайына шолу жасап, табысты тәжірибені таратуға және бір мезгілде сапаны одан әрі арттырудың нақты бағыттарын анықтауға мүмкіндік беруінде. Мұндай материалдар сапа мәдениетін нығайтуға, басқаруда дәлелдерге негізделген тәсілді дамытуға және университеттердің білім беру саласындағы ішкі сапаны қамтамасыз етудің жетілдірілген моделіне өтуін жеңілдетуге ықпал етеді.

П.Т. Абдуллаева

PhD, Жалпы педагогика кафедрасы

Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялық және инженерлік университеті